

Impressie

Social Work Future Proof 2026

Werkplaats Sociaal Domein
Noord-Brabant Fontys

Social Work Future Proof
Samen werken aan een toekomstbestendige social worker

2026

Dinsdag
17 maart 2026
13.00 - 18.00 uur
Campus Rachelsmolen

Lectoraat Sociale Veerkracht (red) (2026). Impressie Social Work Future Proof 2026.
Fontys Sociale Studies, lectoraat Sociale Veerkracht. Project 12560 Werkplaats Sociaal Domein
Noord-Brabant Fontys 23-26. CC-BY-NC-SA
Deze publicatie is tot stand gekomen dankzij financiering van het Ministerie van VWS

Inhoudsopgave

Inhoudsopgave.....	2
Voorwoord	3
De kracht van de sociale basis: verhalen in de buurt die verbinden.....	4
Zo gezegd maar niet zo gedaan: leren samenwerken aan gemeenschapskracht	6
Ervaar de impact van jongerenparticipatie.....	7
Samenzorg bij een ondersteuningsvraag.....	9
Sociale rechtvaardigheid in de praktijk: van stagediscriminatie naar stagegelijkheid ...	11
Gemeenschapsgericht leiderschap: in actie vanuit de basis.....	13
CEL + PWMI = CPE? Feest der afkortingen	14

Voorwoord

Het was opnieuw een inspirerend en boeiend symposium dinsdag 17 maart 2026. Social Work Future Proof, het jaarlijkse symposium van het lectoraat Sociale Veerkracht op World Social Work Day, stond dit jaar in het teken van Hoop en Harmonie.

De keynote werd dit jaar dit jaar verzorgd door een duo; Thijs van Mierlo (programmadiirecteur van PACT Woensel Zuid en oud-directeur van LSA Bewoners) en Judith Wolf (emeritus-hoogleraar maatschappelijke zorg van het Radboudumc en grondlegger van de methodiek Krachtwerk).

Judith Wolf ging dieper in op de rol van 'hoop' als pijler in de methodiek krachtwerk. Krachtwerk is een methodiek die gebruikt wordt om samen met mensen aan hun herstel te werken. De methodiek wordt veel gebruikt in de maatschappelijke opvang. Daarbij wordt niet alleen gekeken naar wat mensen zelf kunnen, maar ook naar de krachten en hulpbronnen in de omgeving en wat daar eventueel aangepast of ontwikkeld moet worden. Judith illustreerde hoe te werken aan doelen, die direct in verbinding staan met de waarden en condities van sociale kwaliteit. Het gaat om je zelf kunnen zijn (sociaaleconomische zekerheid), erbij horen (sociale cohesie), er toe doen (sociale inclusie) en zelf kunnen beslissen en bepalen (sociale empowerment). Uit onderzoek blijkt dat de ervaringen van cliënten positief zijn en hoop bieden. Dat komt onder andere doordat de sociaal werker met deze werkwijze de competenties en autonomie van de cliënt helpt te versterken en ondersteunt bij het leggen van verbindingen met mensen en organisaties in de omgeving van de cliënt.

Thijs van Mierlo nam het stokje over nam en benadrukte dat hoop zonder structuur tot frustraties leidt. Hij illustreerde dit door te vertellen over Woensel-Zuid, één van de Nationale Programma's Leefbaarheid en Veiligheid in Nederland, en het gebied waarvoor Thijs zich als programmadiirecteur inzet. Hij vertelde over de wijk, hoe stigmatiserend het werkt als je een wijk als probleemwijk benadert. Maar ook hoeveel van die problemen juist komen doordat we in Nederland beleid en professionele hulp 'in mootjes hakken': een stukje beleid en hulp hiervoor en voor een andere vraag weer ander beleid, een andere regel en/of een andere professional. Met een aantal sprekende voorbeelden liet Thijs zien waar hoop zit in de wijk en hoe je aan de slag kunt met het collectivieren van hoop; maak je gezamenlijk hard voor structurele veranderingen. Ook Judith Wolf benadrukte het belang van het signaleren van structurele oorzaken die de kwaliteit van leven van mensen onder druk zetten. En ja, dat vraagt tegenspraak en ook een vleugje activisme van sociaal werkers.

Na afloop van hun presentaties gingen Judith en Thijs in gesprek met het publiek aan de hand van vragen zoals: verloopt werken aan hoop altijd in harmonie of mag het ook schuren en met conflict gepaard gaan? En wat doen professionals als het spannend wordt?

Aansluitend was er weer een gevarieerd aanbod van workshops. De impressie daarvan vind je in deze bundel.

De middag werd afgesloten met een tweetal harmonieuze songs van Lance Priester. Lance wil zijn muziek in de meest pure vorm naar buiten communiceren, met prachtige melodieën die je tot rust brengen en troosten.

Onder het genot van een hapje en drankje werden de ervaringen van de middag uitgewisseld.

Meer lezen over de krachtpunten in de wijk?

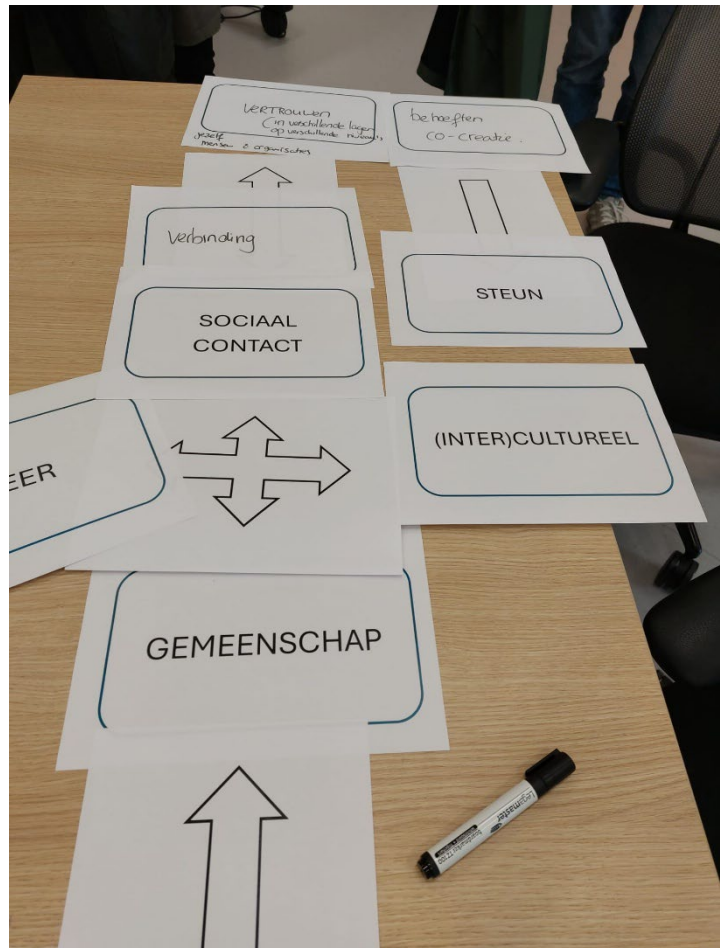
<https://share.google/EbEL5WtIZqyJfp2IH>

Contact met Pact Woensel Zuid: samen@woensel-zuid.nl

De kracht van de sociale basis: verhalen in de buurt die verbinden

Welke elementen zijn nodig zijn voor een sterke sociale basis? Wat brengt mensen samen? Hoe ontstaat gemeenschapsgevoel? En hoe kunnen deze inzichten bijdragen aan een toekomstbestendige visie op de sociale basis in Eindhoven?

In deze workshop is besproken hoe er gekeken wordt naar de sociale basis, en legde Aron Vermaas, beleidsadviseur, uit waar de gemeente Eindhoven naar toe wil. Onderzoekers van het lectoraat Sociale Veerkracht, Malissa Meertens en Wendela Wijers deden onderzoek naar de sociale basis. Zij hebben verhalen opgehaald binnen drie buurtinitiatieven. Eerste- en tweedejaars studenten hebben verhalen opgehaald van inwoners door heel Eindhoven met de narratieve onderzoeksmethode SenseMaker. Na analyse van de verhalen kwamen hier zeven thema's uit: steun, sociaal contact, openbare ruimte, gemeenschap, intercultureel, activiteiten en sfeer. Deze zeven thema's hangen met elkaar samen en vormen samen een stevige sociale basis. De deelnemers aan de workshop gingen aan de slag met het indelen van de thema's op basis van hun eigen organisatie of visie op de sociale basis. Met welk thema begint de sociale basis en wat hangt met elkaar samen? Vervolgens hebben de onderzoekers hun schema van 'de sociale basis' laten zien en toegelicht.

Welke inzichten heeft deze workshop gebracht?

Bij het kijken naar de sociale basis is het belangrijk om rekening te houden met de zeven thema's, en te beseffen dat elke organisatie een eigen perspectief heeft op de manier waarop de thema's met elkaar samenhangen. Dat er ontmoetingsplekken moeten zijn om een sociale basis te kunnen vormen en dat deze ontmoetingsplekken voor sommige doelgroepen heel belangrijk zijn. Dat iedere buurt zijn eigen 'verhaal' heeft en iets anders nodig heeft om aan de sociale basis te werken. Verhalen van de bewoners uit de buurt zijn belangrijk om mee te nemen in onderzoek en zijn aanvullend aan cijfers over bijvoorbeeld welk rapportcijfer mensen hun buurt geven of hoeveel bewoners van welke voorzieningen gebruik maken.

Wat is er geleerd over bouwen aan hoop en harmonie en mag het ook schuren?

Veel mensen zetten zich in voor een stevige sociale basis en sommige organisaties/buurtinitiatieven zijn onmisbaar in het leven van kwetsbare mensen. Het is belangrijk om te focussen op de kracht van (kwetsbare) mensen en om in gesprek te blijven met elkaar. Tijdens de bijeenkomst stelde iemand een kritische vraag aan de medewerker van de gemeente Eindhoven: "Je investeert dus in de sociale basis, en dan *hoop* je maar dat het

goedkomt?”. Deze vraag leidde tot een interessant gesprek. De gemeente gaf terecht aan dat de sociale basis niet van de gemeente is: de sociale basis dat zijn de inwoners van Eindhoven. De gemeente kan zoveel mogelijk faciliteren, maar uiteindelijk moeten inwoners zelf ook actief bijdragen.

Wat betekent dit voor toekomstige sociaal werkers en het sociaal werk in de toekomst?

Toekomstige sociaal werkers kunnen binnen de minor Welzijn en Samenleving gericht werken met de zeven thema's als leidraad in hun dagelijks handelen. Daarbij kunnen zij onderzoeken welke thema's aanwezig zijn in verschillende gemeenschappen en wat deze betekenen voor mensen. Ook kunnen zij nagaan welke thema's eventueel ontbreken en wat zij als sociaal werker kunnen doen om hierin te voorzien. Het gaat om bewustwording van wat belangrijk is voor het creëren van een stevige sociale basis, en om te verkennen op welke manier je daar als sociaal werker een bijdrage aan kunt leveren.

Zo gezegd maar niet zo gedaan: leren samenwerken aan gemeenschapskracht

Voor het realiseren van gemeenschapskracht is samenwerken met inwoners én tussen verschillende domeinen – zoals onderwijs, zorg, welzijn en overheid – onmisbaar. Gelijkwaardige samenwerking is makkelijker gezegd dan gedaan, want er zijn allerlei belangen, posities en machtsverhoudingen in het geding.

Als het gaat over samenwerken tussen beleidsmakers, professionals en gemeenschappen (bijv. verenigingen, burgerinitiatieven, buurtcomités, zorgcoöperaties, jongerengroepen), valt al snel de term *gelijkwaardig* samenwerken. Maar in de praktijk is dat vaak lastig, omdat er sprake is van posities, machtsverschillen en belangentegenstellingen. Aan de hand van drie stellingen gingen de deelnemers daarover met elkaar in gesprek vanuit vier verschillende posities: inwoner, professional, organisatie, beleid/politiek.

Welke inzichten heeft deze workshop gebracht?

In de workshop zijn door Anton Boonen (lector Duurzame Gemeenschappen van de Hogeschool Utrecht) en Mariël van Pelt (lector Sociale Veerkracht van Fontys Hogeschool) een aantal ingrediënten aangereikt, die bruikbaar kunnen zijn om deze samenwerking te onderzoeken én aanknopingspunten te vinden om die meer gelijkwaardig te maken.

- Wat is het verhaal van deze gemeenschap?
- Het model van Cormack Russell (2020): het aan, voor, met of door bewoners laten doen en bepalen; en wat dat betekent voor de rol van de professional en beleidsmakers;
- Democratische professionaliteit (Albert Dzur, 2008; 2019), over hoe je als professional kennis, taken en macht deelt met bewoners;
- De autocipatieladder van Joop Hofman (2020) die aangeeft dat de mate van zeggenschap van bewoners moet corresponderen met de mate van verantwoordelijkheid die bewoners aankunnen en krijgen;
- 'Samen Stad Maken' uit Utrecht als voorbeeld.

Wat hebben we geleerd over bouwen aan hoop en harmonie en mag het ook schuren?

Gelijkwaardig(er) samenwerken is een leerproces. Er is heel vaak sprake van 'grensconflicten': wie gaat hier eigenlijk over, welke kennis doet ertoe, elkaars taal niet begrijpen, tijdspaden die niet overeenkomen. De neiging bestaat dan om je terug te trekken en het dan maar zelf te gaan doen, in plaats van samen te werken. Maar juist dan moet je met elkaar aan 'tafel' blijven en dit samen bespreken en onderzoeken.

Wat betekent dit voor toekomstige sociaal werkers / het sociaal werk in de toekomst?

Dat samenwerken heel erg belangrijk is, maar ook moeilijk en een blijvend leerproces. Dat gaat altijd gepaard met machtsongelijkheden en ook conflicten. Maar loop hier niet voor weg.

Ervaar de impact van jongerenparticipatie: samen met de jeugd in gesprek over een hoopvolle toekomst

In deze workshop stond niet alleen het praten over jongerenparticipatie centraal, maar vooral het ervaren ervan. Hoe voelt échte jongerenparticipatie?

Samen met een ervaringsdeskundige en Marit van der Elsen en Renate Dekker, aanjagers jongerenparticipatie van *Samen met de Jeugd* (onderdeel van het Innovatie Netwerk Jeugd), doken de deelnemers tijdens een participatiesessie in het thema *een hoopvolle toekomst*. Via interactieve werkvormen, speelse opdrachten en open dialogen werden zij uitgenodigd om hun eigen ervaringen te verbinden aan het begrip *hoop*. Door te doen, te voelen én te reflecteren, ontdekten ze wat jongerenparticipatie betekenisvol maakt. Op die manier konden de deelnemers ervaren welke elementen essentieel zijn voor jongerenparticipatie. Deze beleving gaf hen inspiratie, maar ook concrete handvatten en inzichten die zij direct konden meenemen in onderwijs, onderzoek en praktijk.

Welke inzichten heeft deze workshop gebracht?

Tijdens de workshop ontdekten de deelnemers in kleine groepjes, via uiteenlopende actieve opdrachten, wat *hoop* voor ieder van hen persoonlijk betekent. In open gesprekken werd verkend hoe hoop een rol speelt binnen drie thema's:

- Wat maakt jou persoonlijk hoopvol? En wat maakt dat je juist minder hoopvol voelt?
- Wat stemt jou hoopvol en juist minder hoopvol in je directe omgeving?
- Wat geeft jou hoop als je naar de wereld en de samenleving kijkt? Waardoor verlies je hoop?

Vervolgens dachten de groepjes samen na over de vraag welke invloed je zélf kunt uitoefenen binnen één van deze thema's. Door met elkaar in gesprek te gaan, goed te luisteren en verschillende perspectieven te delen, ontstonden levendige en betrokken discussies. Het interactieve deel werd afgesloten met een korte presentatie van ieder groepje.

Ondanks dat we leven in een wereld vol onzekerheden – met een focus op slecht nieuws, online haat en toenemende intolerantie – kwam naar voren dat hoop altijd dichtbij te vinden is. In kleine gebaren, in humor, in oordeelloos contact, in het opzoeken van verbinding, juist ook wanneer je het niet met elkaar eens bent. Hoop kan schuilen in iets simpels als een vriendelijk praatje met een onbekende.

De volgende drie kernideeën kwamen duidelijk terug:

- Hoop groeit wanneer mensen zich gezien en verbonden voelen;
- Hoop ontstaat als er veiligheid en wederzijds begrip is, ook als het lastig wordt;
- Hoop wordt sterker als mensen verantwoordelijkheid nemen en gericht bouwen aan iets positiefs.

Aan het einde van de workshop blikten de deelnemers samen terug op wat maakte dat zij zich wel of niet uitgenodigd voelden om actief mee te doen. De gezamenlijke, hands-on aanpak, de positieve energie van de workshopleiders en de veilige, open sfeer bleken hiervoor doorslaggevend. Dit sluit aan bij bevindingen van Jitkse van der Sanden en Sabina Meiling, onderzoekers van het lectoraat Sociale Veerkracht naar de werkwijze van het Innovatie Netwerk Jeugd: echte jongerenparticipatie is geen vluchtige interventie, maar vraagt tijd, aandacht en een omgeving waarbinnen veiligheid en een goede sfeer basisvoorwaarden zijn.

Wat hebben we geleerd over bouwen aan hoop en harmonie en mag het ook schuren?

Wanneer we samen nadenken over het thema *hoop* en jonge mensen hierin écht een stem geven, ontstaan er verrassende en waardevolle inzichten. Jongeren betrekken is geen luxe, maar een voorwaarde: zij brengen frisse ideeën, eerlijkheid en nieuwe perspectieven. En ja, het mag schuren. Sterker nog: juist wanneer verschillende standpunten naast elkaar worden gelegd, ontstaan de gesprekken die er écht toe doen. Juist daar, in dat spanningsveld, ligt de voedingsbodem voor groei, wederzijds begrip, échte verbinding en nieuwe inzichten. Concreet is er tijdens de participatiesessie het volgende naar voren gekomen over bouwen aan hoop:

1. Hoop bouw je actief; het vraagt inzet en keuzes;
2. Hoop ontstaat in verbinding; zonder verbinding is er weinig ruimte voor hoop;
3. Hoop vraagt verantwoordelijkheid; individueel en maatschappelijk.

Wat betekent dit voor toekomstige sociaal werkers / het sociaal werk in de toekomst?

Neem jonge sociaal werkers serieus. Geef ze ruimte, luister actief naar hun ervaringen, ideeën en kritische vragen. Door hen echt te betrekken creëren we een sociaal werkpraktijk waarin vertrouwen, samenwerking en wederzijds leren centraal staan en bouwen we samen aan een hoopvolle toekomst. De sociaal werker van de toekomst is een *verbindende, kritische en moedige professional* die hoop creëert door ruimte te geven aan verschil én ongemak.

*Meer weten over betekenisvolle jongerenparticipatie?
Check: [Kennisbank - Innovatienetwerk Jeugd](#)*

*Meer weten over het onderzoek van het lectoraat Sociale
Veerkracht naar inspraak van jongeren in jeugdbeleid en
de aanpak van het Innovatienetwerk Jeugd?
Check:*

Samenzorg bij een ondersteuningsvraag: de Schijf van Vijf met een community perspectief

Hoe werk je als sociaal werker met en rondom iemand met een langdurige zorg- of ondersteuningsvraag? En hoe zorg je dat je niet alleen kijkt naar het individu, maar ook naar het grotere geheel – netwerk, buurt en voorzieningen – waar de persoon onderdeel van is?

Tijdens de workshop is door onderzoekers Mariëlle Verhagen (lectoraat Sociale Veerkracht) en Shaun Cardiff (Lectoraat Technologie voor Persoonsgerichte Zorg) een **denkkader voor samenzorg** gepresenteerd dat nog in ontwikkeling is. Het beschouwt samenzorg als een palet van verschillende zorgbronnen rondom een mens met een zorgvraag, in plaats van een lineair systeem waarin eerst het netwerk wordt uitgeput en pas daarna professionals verschijnen.

De vijf bronnen van zorg zijn:

- **Zelfzorg** – wat iemand zelf kan;
- **Sociaal netwerk** – vrienden, burens, vrijwilligers, clubs;
- **Technologie** – hulpmiddelen die zorg voorkomen, verlichten of vervangen;
- **Mantelzorg** – naasten en dierbaren;
- **Professionele zorg** – medische, verpleegkundige en sociale professionals.

Dit sluit aan bij Tronto's visie dat zorg overal aanwezig is en ontstaat uit wederzijdse afhankelijkheid en bij het Person-Centred Practice Framework, dat de uniciteit van de persoon, relationele betrokkenheid en gedeelde besluitvorming centraal stelt.

Daarnaast is het belang van een gemeenschapsgerichte blik benadrukt: samenzorg moet ingebed zijn in de gemeenschap, waarbij professionals zich richten op wat er al aanwezig is aan lokale hulpbronnen. Professionals hoeven – en kunnen – de missie om iemand te helpen nooit alleen dragen; juist door aan te sluiten bij de eigen krachten en bronnen van een bepaalde gemeenschap ontstaat duurzame, gedeelde zorg.

Welke inzichten heeft deze workshop gebracht?

Tijdens de workshop werd duidelijk hoe taal en terminologie ons professioneel handelen sturen en hoe waardevol het is om multidisciplinaire te onderzoeken hoe we samenzorg en welzijnsgericht werken vormgeven. Bijvoorbeeld, de aanwezige professionals waren niet ongemakkelijk met het begrip 'zorg' bij samenzorg. Zij associëren 'zorg' niet alleen met fysiek behandelen van lichamelijke aandoeningen of hulpverlening (c.q. verpleegkunde en

(para)medische werk). Het bespreken van concrete casuïstiek bood daarbij een vruchtbare ingang om kansen en belemmeringen te zien, perspectieven te verdiepen en het gedachtegoed te verbinden met de praktijk.

Tijdens de evaluatie benadrukte een deelnemer het belang van een vervolg op deze workshop in de lokale context: samen met betrokkenen in een specifieke wijk of gemeente het gesprek voortzetten over wat er in de gemeenschap aanwezig is en hoe ze in gezamenlijkheid (m.b.t. verantwoordelijkheid, handelen en beslissen) daarop kunnen aansluiten.

Wat hebben we geleerd over bouwen aan hoop en harmonie en mag het ook schuren?

Bouwen aan hoop en harmonie begint bij het erkennen dat zorg een natuurlijk, interpersoonlijk fenomeen is dat in de loop der tijd is geprofessionaliseerd en gebureaucratiseerd, terwijl er allerlei vormen van zorg bestaan in de gemeenschap. Samenzorg includeert de 'samen met' fase van zorg en het waarderen van de wederzijdse afhankelijkheid waar Tronto op wijst. Hoop ontstaat wanneer we zien dat zorg niet uitsluitend op de schouders van professionals of mantelzorgers hoeft te rusten, maar gedragen wordt door een breed palet van bronnen rondom een persoon en door dit palet te herkennen, erkennen en includeren.

Harmonie betekent in dit kader niet dat alles vanzelf soepel loopt: het mag en moet soms schuren. Juist de dialoog tussen verschillende belanghebbenden en vanuit verschillende perspectieven, disciplines en ervaringen – soms confronterend, soms verhelderend – maakt zichtbaar hoe we werkelijk persoonsgericht en gemeenschapsgericht tegemoet kunnen komen aan zorg- en ondersteuningsbehoeften waarbij eenieder tot zijn recht kan komen. Dat schuren is geen teken van mislukking, maar een voorwaarde voor **gezamenlijk leren** en het ontwikkelen van meer duurzame, gedeelde zorgpraktijken.

De voornaamste conclusie in deze workshop was de waarde van de dialoog vanuit meervoudig perspectief. Want: zonder elkaar te horen, kun je ook geen harmonie laten klinken en gezamenlijk werken aan het ombuigen van hoop naar werkelijkheid/realiteit.

Een denkkader, zoals het model van samenzorg, kan een handige kapstok zijn – in combinatie met herkenbare casuïstiek – om met elkaar deze dialoog aan te gaan.

Wat betekent dit voor toekomstige sociaal werkers / het sociaal werk in de toekomst?

Voor toekomstige sociaal werkers betekent dit dat zij en hun formele en informele samenwerkingspartners steeds meer werken vanuit een gemeenschapsgerichte en persoonsgerichte manier van kijken. Niet vanuit de gedachte dat zij zelf alle zorg moeten dragen, maar vanuit het vermogen om bestaande hulpbronnen in de gemeenschap te activeren: herkennen, verbinden en versterken.

Hun rol verschuift naar het faciliteren van samenzorg, het voeren van open dialogen met andere betrokken burgers en professionele disciplines en het durven betreden van het spanningsveld waar verschillen kunnen schuren. Juist daar ontstaan nieuwe inzichten, hoopvolle praktijken en duurzamere vormen van ondersteuning die werkelijk passen bij de uniciteit van iedere persoon en de kracht van een collectief.

Meer weten over Samenzorg?

Check: [Startpunt Samenzorg](#)

Op deze pagina is alle informatie over samenzorg gebundeld. Naast **publicaties** over samenzorg vind je er ook een **visual** en **kennisclips** die je kunt inzetten als onderwijsmateriaal.

Sociale rechtvaardigheid in de praktijk: van stagediscriminatie naar stagegelijkheid

Stagediscriminatie – en discriminatie in het algemeen – is een probleem dat vaak onder de radar blijft. Helaas is het een hardnekkig verschijnsel dat ook in het hoger onderwijs speelt. De impact op het welzijn en de studieloopbaan van studenten is groot. Stagediscriminatie kan in meer of mindere mate leiden tot studievertraging, uitval, onzekerheid en verminderd welzijn – met blijvende impact op de loopbaan van studenten.

Een student of collega die jou in vertrouwen iets vertelt, maar je voelt: hier klopt iets niet. Of een student of collega die de “discriminatiekaart” trekt, en jij twijfelt: hoe ga ik hiermee om? Hoe reageer ik professioneel en effectief? Fontys IDEAS ontwikkelde een impactvolle workshop in samenwerking met RADAR. Elke student verdient een veilige, eerlijke en kansrijke stage- en studieperiode. Als social worker is het onze verantwoordelijkheid om barrières te signaleren, te verminderen en – waar mogelijk – weg te nemen.

Welke inzichten heeft deze workshop gebracht?

Veel docenten zijn zich niet bewust van stagediscriminatie. Ook geven zij aan zich handelingsverlegen te voelen als studenten hen benaderen over stagediscriminatie, wat ertoe leidt dat veel studenten zich onvoldoende gesteund voelen door hun opleiding. De workshop maakte de deelnemers meer bewust van discriminatie en zette ook iedereen aan het denken over wat je zelf anders kan doen om discriminatie tegen te gaan.

Studenten kunnen te maken krijgen met stagediscriminatie, zowel tijdens het sollicitatieproces als gedurende de stage zelf. Dit kan expliciet zijn, zoals het afwijzen van moslimstudenten vanwege een hoofddoek, of impliciet, via alledaags racisme zoals stereotyperende opmerkingen en micro-agressie.

Micro-agressie is een subtiele, vaak onbedoelde opmerking, handeling of houding die iemand kwetst of kleineert op basis van bijvoorbeeld afkomst, gender, leeftijd, seksuele oriëntatie of beperking.

Bijvoorbeeld: Tegen iemand met een migratieachtergrond zeggen: “Waar kom je écht vandaan?” Of: “Wat praat je goed Nederlands.”

Of bijvoorbeeld tegen een lesbienne: “oh, je ziet er helemaal niet uit als een lesbische vrouw”. Micro-agressies kunnen leiden tot stress, uitsluiting en het gevoel dat iemand er niet helemaal bij hoort. Juist omdat ze klein en subtiel zijn, worden ze vaak niet serieus genomen, terwijl ze op de lange termijn veel impact kunnen hebben. Het is daarom belangrijk om grenzen te stellen en discriminerende opmerkingen of gedrag direct te bespreken. Verder is het essentieel om te zorgen voor een veilige omgeving zodat mensen zich veilig voelen om discriminatie te melden.

Het was waardevol om met de deelnemers ervaringen uit te wisselen over discriminatie en stagediscriminatie, bekeken vanuit de hogeschool, stageorganisaties én studenten. De gesprekken zetten iedereen aan het denken en zorgden voor meer bewustzijn. Daarnaast ging iedereen naar huis met nieuwe ideeën over wat je zelf kunt doen om discriminatie tegen te gaan.

Wat hebben we geleerd over bouwen aan hoop en harmonie en mag het ook schuren?

Stagediscriminatie is een gevoelig onderwerp. Juist door het bespreekbaar te maken in een veilige, begeleide setting ontstaat ruimte voor reflectie, kwetsbaarheid en begrip. Dat proces – hoe ongemakkelijk soms ook – is precies wat nodig is om duurzame harmonie te bereiken. Hoop ontstaat wanneer mensen merken dat moeilijke gesprekken niet tot verwijdering leiden, maar tot meer menselijkheid.

Wat betekent dit voor toekomstige sociaal werkers / het sociaal werk in de toekomst?

Docenten en stageorganisaties hebben een sleutelrol in het herkennen én bespreekbaar maken van stagediscriminatie. Het begint met alert zijn op signalen. Als docent of stagecoördinator kun je het onderwerp op een open manier aankaarten, bijvoorbeeld door te vragen of een stagiair zich prettig en welkom voelt op de stageplek.

Heb je het gevoel dat er iets speelt, dan is doorvragen belangrijk. Tegelijk is het goed te beseffen dat discriminatie een gevoelig onderwerp is. Stagiairs vinden het soms lastig om erover te praten of weten niet goed hoe ze hun ervaring moeten verwoorden. Daarom draait het altijd om de melder: volg hun tempo, luister naar hun gevoelens en bied ruimte zonder druk. Het is niet jouw taak om te bepalen of er “echt” sprake is van discriminatie. Wat wél jouw taak is: luisteren, ondersteunen en een veilige omgeving creëren. Laat daarom OMA – oordelen, meningen en aannames – bewust achterwege.

Het was mooi om met de deelnemers verschillende ervaringen rondom discriminatie en stagediscriminatie, vanuit zowel het perspectief van hogeschool, stageorganisaties als student uit te wisselen. Het zette iedereen aan het denken en leidde tot meer bewustzijn. Ook ging iedereen naar huis met meer ideeën over wat je zelf kan doen om discriminatie tegen te gaan.

Meer weten of ook aan de slag met dit thema?

Check: <https://radar.nl/stagediscriminatie/>

Fontys biedt een tweetal workshops op dit thema aan:

Basis workshop: [Workshop Van stagediscriminatie naar stagegelijkheid](#).

En een verdiepende workshop: [Workshop Van stagediscriminatie naar stagegelijkheid - De verdieping](#)

Gemeenschapsgericht leiderschap: in actie vanuit de basis

Het leeratelier Gemeenschapsgericht Leiderschap van Fontys kreeg in studiejaar 2025-2026 een vervolg. In deze workshop beoefenden deelnemers de kunst van gemeenschapsgericht leiderschap, hoe kun je aansluiten bij wat er al leeft in buurten en gemeenschappen?

Onderzoeker Neeltje Spit van het lectoraat Sociale Veerkracht ging aan de slag met confrontaties die komen kijken bij het gemeenschapsgericht werken.

Deelnemers keken hiernaar vanuit een dramaturgisch perspectief. De publieke ruimte, waar bewoners, professionals, overheid, samenwerken als ware het een scene in een toneelstuk.

We maakten hierbij onderscheid tussen¹:

- **Staging**: de inrichting en presentatie van de 'scene'.
Bijv.: hoe staan de stoelen, wie koopt de koekjes, staat er een beamer.
- **Scripting en framing**: de verhalen en betekenisgeving.
Bijv.: hoe is uitnodiging geformuleerd, hoeveel ruimte is er voor tegengeluiden, wie bepaalt de agenda.
- **Casting**: wie mag optreden en wie niet.
Bijv.: rolverwachting is die van de goede empathische professional, de goede constructieve burger.

Welke inzichten heeft deze workshop gebracht?

© Gudrun Makelberge

Door aan de slag te gaan hebben deelnemers ervaren dat ieder zijn eigen manieren heeft om te 'stagen, scripten, casten'. In een rollenspel dat we deden aan de hand van een fictieve casus, met als doel het organiseren van een bewonersavond, kwamen enkele patronen en gewoontes naar voren. Die ook weer gebaseerd waren op eerdere (werk)ervaringen en je eigen persoonlijkheid. Je bewust zijn van die 'alledaagse' keuzes en handelingen, kan de manier waarop samenwerking (en dus democratie) wordt vormgegeven, wezenlijk veranderen.

Wat hebben we geleerd over bouwen aan hoop en harmonie en mag het ook schuren?

Het mag ook schuren! Juist. Dit wegmoffelen en bedekken met de mantel der liefde is vaak niet helpend. Er zit per definitie ongelijkwaardigheid in relaties in het publieke domein. Dat is een realistisch perspectief. Het is de kunst om daarmee te werken, te spelen.

Wat betekent dit voor toekomstige sociaal werkers / het sociaal werk in de toekomst?

Het is belangrijk dat studenten leren om werkelijk vanuit inwoners of cliënten te werken, de setting creëren waarin ruimte is voor alle stemmen, en dus voor schuring.

En ook voor huidige sociaal werkers is het noodzakelijk om zich hiervan bewust te worden of blijven. Hierbij hoort het omgaan met machtsverschillen, daar gevoel voor krijgen, wat ook een strategische werkwijze vraagt.

En dat is mogelijk, zeker als hier voldoende aandacht voor is in de opleiding.

---

¹ *Gebaseerd op het essay van Shivant Jhagroe in het onlangs verschenen *Crafting Resilience* magazine, voortbordurend op het werk van o.a. Mouffe (2005) en Goffman (1959)

CEL + PWMI = CPE? Feest der afkortingen

Community Engaged Learning (CEL) is een onderwijsaanpak die gestoeld is op wederkerigheid. Studenten zijn hierbinnen actief in de samenleving en komen tegemoet aan gezamenlijk vastgestelde behoeften van de lokale gemeenschap. Tegelijkertijd ontwikkelen ze hierbij competenties, vaardigheden en attitudes zoals maatschappelijke en politieke betrokkenheid (CPE).

In deze workshop werd deze onderwijsaanpak besproken aan de hand van een recent onderzoek naar de effecten hiervan op de ontwikkeling van studenten. Docentonderzoeker Stef Dingemans van Fontys Sociale Studies lichtte dit toe.

Daarbij was er aandacht voor de context waarbinnen dit plaatsvond, de Professionele Werkplaats Maatschappelijke Impact (PWMI) in Eindhoven. Michel Frijters (Summa College Sociaal Werk), Patty de Laat (Fontys Sociale Studies) en Aike Heuvelink (directeur T-Huis) zijn direct betrokken bij deze Professionele Werkplaats en spraken over de plek van de PW in de wijk, de rol, uitgangspunten en ideeën over samenwerkingen met studenten en wijkbewoners.

Welke inzichten heeft deze workshop gebracht?

De potentie van zowel de PWMI als Community Engaged Learning (CEL) is bevestigd. De deelnemers waren positief geïnteresseerd in beide onderdelen. Hoe beide aspecten door te ontwikkelen was een bespreekpunt, dus op welke wijze kun en wil je dit door ontwikkelen. De rol van studenten hierbinnen kwam ook sterk naar voren, o.a. vanwege een student die zijn eigen afstudeerwerk besprak met de aanwezigen en waar veel positieve reacties op kwamen.

Wat hebben we geleerd over bouwen aan hoop en harmonie en mag het ook schuren?

Samenwerking is essentieel om te bouwen. Ook leerden we dat het van belang is om eerst te bouwen aan relaties, contacten en vertrouwen. En dat het nodig is om een goed overzicht te hebben van alles dat er al is. Niet te snel aan de slag willen gaan met 'iets nieuws' en kijken waar je elkaar kunt aanvullen en vinden. Er bestaat ook al veel, maar niet alles is goed vindbaar of vindt elkaar niet.

De kracht van harmonie zit hem dan ook sterk in het koppelen van zaken om verdieping te bereiken.

Wat betekent dit voor toekomstige sociaal werkers / het sociaal werk in de toekomst?

Dat het belangrijk is dat zij leren om inzicht te krijgen in de dynamieken van de context waarin ze werken. Niet louter in de 'noden' van de doelgroep en diens (complexe) problematieken 'probleemidentificatie' & 'contextualisering', maar ook weten hoe te bewegen tussen al bestaande actoren en factoren.

Hoe kun je werken aan verdieping, zonder direct te willen innoveren.